

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Саміло А.В., Яковчук Р.С.

**ПРАВОВІ ОСНОВИ ЦИВІЛЬНОГО
ЗАХИСТУ УКРАЇНИ**

Навчальний посібник

ЛЬВІВ, СПОЛОМ, 2014

УДК 342.951:614.84(477) (076)
ББК 67.401+38.96(4 УКр) я 73
С 17

Саміло, Андрій Вікторович.

Правові основи цивільного захисту України [Текст] : навч. посібн. / А.В. Саміло, Р.М. Яковчук. – Львів : СПОЛОМ, 2014. – 116 с.

Біблогр. : с.110-112 (41 назва).

Розглянуто головні положення законів та підзаконних актів з питань діяльності підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій в правовому полі з попередження та ліквідації надзвичайних ситуацій різного характеру; забезпечення пожежної безпеки в Україні; головні поняття адміністративного права, правовідносини державних органів, юридичних і фізичних осіб у галузі пожежної та техногенної безпеки, цивільного захисту; провадження адміністративно-юрисдикційної діяльності у справах про правопорушення в сфері пожежної, техногенної безпеки та цивільного захисту, за які настає відповідальність згідно з адміністративним законодавством. Наведено перелік головних адміністративних стягнень за невиконання чи порушення вимог законодавства у сфері цивільного захисту та пожежної безпеки, порядок накладення яких визначений нормативно-правовими актами.

Розрахований на курсантів, студентів та слухачів навчальних закладів пожежно-технічного профілю, а також на інженерно-інспекторський склад органів Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

Рецензенти:

В.В. Шишко - доцент кафедри теорії та історії держави і права Львівського державного університету внутрішніх справ МВС України, к.ю.н., доцент, підполковник міліції;

О.І. Башинський – начальник кафедри наглядово-профілактичної діяльності інституту ПтаТБ ЛДУ БЖД, к.т.н., полковник сл.ц.з.

Рекомендовано вченою радою Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. Протокол № 4 від «27» листопада 2013 р.

ISBN 978-966-665-924-1

© Саміло А.В., 2014

© Яковчук Р.С., 2014

© В-во «СПОЛОМ», 2014

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	6
Тема: Правова база діяльності органів управління та підрозділів державної служби України з надзвичайних ситуацій.....	6
Тема: Положення про службу цивільного захисту.....	11
Тема: Правові основи реагування на надзвичайні ситуації.....	22
Тема: Правове регулювання пожежної безпеки держави	31
Тема: Правові основи міжнародного співробітництва в сфері цивільного захисту	41
Тести для самоконтролю до розділу 1.....	49
Словник основних термінів та понять до розділу 1.....	52
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОРГАНАХ ТА ПІДРОЗДІЛАХ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	56
Тема: Загальні положення кодексу України про адміністративні правопорушення.....	56
Тема: Поняття та ознаки адміністративної відповідальності	59
Тема: Поняття складу адміністративного правопорушення.....	69
Тема: Порушення адміністративної справи та протокол про адміністративне правопорушення...	73
Тема: Розгляд адміністративних справ. Виконання постанов про накладення адміністративних стягнень	79
Тема: Основні положення загальної частини кримінального права.....	90
Тести для самоконтролю до розділу 2.....	99
Практичні завдання до розділу 2.....	102
Додаток 1. Протокол про адміністративне правопорушення.....	106
Словник основних термінів та понять до розділу 2.....	109
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	111

ВСТУП

Метою курсу «Правові основи цивільного захисту України» є підготовка кваліфікованих спеціалістів цивільного захисту, які володіють основним поняттями про закони та підзаконні акти, пов'язані з діяльністю підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій; основними поняттями адміністративного права, правовідносини державних органів, юридичних і фізичних осіб у галузі цивільного захисту і здатні самостійно проводити адміністративно-юрисдикційну діяльність у справах про правопорушення в сфері цивільного захисту, за які наступає відповідальність згідно з адміністративним законодавством. Адміністративно-правова діяльність містить накладення адміністративних стягнень за невиконання чи порушення вимог законодавства у сфері цивільного захисту та пожежної безпеки, порядок накладення яких визначений нормативно-правовими актами.

Аналіз адміністративно-правової діяльності свідчить, що посадові особи не завжди правильно і до кінця уявляють значення і роль адміністративно-правової діяльності при виконанні наглядових функцій, подекуди допускають порушення вимог законодавства України, особливо Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Завданням курсу «Правові основи цивільного захисту України» є: формування знань про правові засади діяльності служби цивільного захисту; формування знань про основні положення адміністративного законодавства з питань цивільного захисту; формування вмінь правильного тлумачення норм законодавства та їх кваліфікованого застосування в процесі службової діяльності; формування вмінь з дослідження надзвичайних ситуацій.

У результаті вивчення навчальної дисципліни курсанти та студенти повинні знати: основні поняття про закони та підзаконні акти з питань діяльності підрозділів ДСНС в правовому полі з запобігання надзвичайним ситуаціям та забезпечення пожежної безпеки в Україні, основні поняття адміністративного права, правовідносини державних органів, юридичних і фізичних осіб у галузі пожежної та техногенної безпеки, цивільного захисту; вміння: застосовувати адміністративні норми права в практичній діяльності служб ДСНС України; проводити адміністративно-юрисдикційну діяльність у справах про правопорушення в сфері цивільного захисту, за які наступає відповідальність, згідно з адміністративним законодавством; тлумачити норми законодавства та кваліфіковано їх застосовувати в процесі службової діяльності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України “Відомості Верховної Ради України” – 1996 р. - №30.- ст. 141.
2. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-17.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984.
4. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2005.
5. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III.
6. Закон України від 16 грудня 1993 року № 3723-XII «Про державну службу».
7. Закон України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення адміністративної відповідальності у вигляді штрафу» від 7 лютого 1997 року Законом України « Про виконавче провадження» від 21.04.1994 р.
8. Закон України від 22.10.1999 № 1192-XIV «Про гуманітарну допомогу».
9. Закон України від 05.04.2007 № 877-V «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 4652-VI (4652-17) від 13.04.2012, ВВР, 2013, № 21, ст. 208; № 5404-VI (5404-17) від 02.10.2012, ВВР, 2013, N 41, ст.550; № 5502-VI (5502-17) від 20.11.2012; № 353-VII (353-18) від 20.06.2013; № 406-VII (406-18) від 04.07.2013).
10. Закон України від 5 березня 2009 року № 1068-VI «Про Дисциплінарний статут служби цивільного захисту».
11. Закон України від 23.02.2012 № 4448-VI «Про особливості здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності щодо фізичних осіб - підприємців та юридичних осіб, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності».
12. Закон України від 03.07.2012 № 5029-VI «Про засади державної мовної політики».
13. Указ Президента України від 16.01.13 №20/2013 «Про деякі питання Державної служби України з надзвичайних ситуацій»
14. Указ Президента України від 24.12.12 №726/2012 «Про деякі заходи з оптимізації системи центральних органів виконавчої влади».
15. Половко А.П. Практичний посібник з питань адміністративно-правової діяльності, яка пов'язана з порушенням вимог пожежної безпеки / А.П. Половко, А.Г. Ренкас. – Львів: ЛПІ, 2001. – 93 с.
16. Постанова Кабінету Міністрів України № 308-2001 р. «Про Порядок створення і використання матеріальних резервів для запобігання, ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру та їх наслідків» (Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 1591 (1591-2002-п) від 25.10.2002; № 581 (581-2013-п) від 14.08.2013).
17. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.06.2002 р. № 843 «Про затвердження Загального положення про спеціальну Урядову комісію з ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру і Загального положення про спеціальну комісію з ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру регіонального, місцевого та об'єктового рівня».
18. Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2002 № 1788 «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яка може бути заподіяна пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовибухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного і санітарно-епідеміологічного характеру».

19. Постанова Кабінету Міністрів України “Про порядок обліку пожеж та їх наслідків” № 2030-2003 р. (Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 726 (726-2006-п) від 25.05.2006; № 648 (648-2007-п) від 20.04.2007; № 293 (293-2008-п) від 02.04.2008; № 944 (944-2009-п) від 03.09.2009; № 1109 (1109-2011-п) від 20.10.2011; № 657 (657-2012-п) від 18.07.2012; № 380 (380-2013-п) від 29.05.2013)).
20. Постанова Кабінету Міністрів України від 24.03.2004 № 368 «Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями».
21. Постанова Кабінету Міністрів України від 3.08.1998 р. № 1198 «Про єдину державну систему запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру» (Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 1376 (1376-99-п) від 29.07.99 № 1006 (1006-2001-п) від 09.08.2001 № 717 (717-2003-п) від 15.05.2003 № 1402 (1402-2003-п) від 04.09.2003)).
22. Постанова Кабінету Міністрів України від 4.09.2000 р. № 1214 «Про затвердження переліку об'єктів та окремих територій, які підлягають постійному та обов'язковому обслуговуванню державними аварійно-рятувальними службами».
23. Постанова Кабінету Міністрів України № 590-2012 р. «Про затвердження Державної цільової соціальної програми забезпечення пожежної безпеки на 2012-2015 роки».
24. Постанова Кабінету Міністрів України № 738 від 9.10.2013 р. «Про затвердження Порядку ведення обліку надзвичайних ситуацій».
25. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.02.2012 № 306 «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки».
26. Постанова Кабінету Міністрів України від 05.06.2013 № 440 «Про затвердження Порядку подання і реєстрації декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки».
27. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 № 444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях».
28. Постанова Кабінету Міністрів України № 593 від 11.07.2013 р. «Про затвердження Положення про порядок проходження служби цивільного захисту особами рядового і начальницького складу та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України».
29. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2008 р. N 1156-р «Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової програми розвитку цивільного захисту на 2009-2013 роки».
30. Наказ Державного комітету лісового господарства України від 27.12.2004 р. «Правила пожежної безпеки в лісах України».
31. Наказ Міністерства транспорту України від 01.07.1997 р. № 240 «Положення про відомчу пожежну охорону об'єктів морського і річкового транспорту України».
32. Наказ Міністерства транспорту України від 01.07.1998 р. № 257 «Положення про службу пожежної безпеки в авіаційному транспорті України».
33. Наказ МНС України № 61 від 05.03.2002 р. «Про затвердження Положення про порядок проведення перевірки діяльності аварійно-рятувальних служб та їх готовності до реагування на надзвичайні ситуації».
34. Наказ МНС України № 251 від 13.07.2003 р. «Про затвердження та введення в дію Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення, Інформаційної картки про

адміністративне правопорушення та Порядку заповнення інформаційної картки про адміністративне правопорушення».

35. Наказ МНС України № 397 від 21.10.2003 р. «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення відповідно до статті 188¹⁶ Кодексу України про адміністративні правопорушення».
36. Наказ від 17.11.2003 № 440 «Про Порядок обслуговування об'єктів та окремих територій державними аварійно-рятувальними службами».
37. Наказ МНС України від 25.05.2012 р. № 863 «Про затвердження порядку проведення перевірок органами Державної інспекції техногенної безпеки України».
38. Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року.
39. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних військових конфліктів (Протокол I).
40. Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північноатлантичного договору, підписана в м. Мадриді (Іспанія), 9 липня 1997 р. (опубл. "Голос України", 11 липня 1997 року, № 127 (1627)).
41. Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки щодо співпраці у попередженні та ліквідації надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, підписаний в м. Київ, 5 червня 2000 року.

Навчальне видання

Саміло Андрій Вікторович
Яковчук Роман Святославович

ПРАВОВІ ОСНОВИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Навчальний посібник

Редактор – **Ровецька** Ганна Миколаївна
Відповідальний за випуск – **Стадник** Святослав Олександрович

Підписано до друку 04.02.14 р.
Друк на різнографі з готових форм.
Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Ум. друк. арк. 6,74. Зам. № 6929
Наклад 300 пр.

Видавництво “СПОЛОМ”
79008 Україна, м. Львів, вул. Краківська, 9.
Тел./факс: (380-32) 297-55-47.
E-mail: spolom_lviv@ukr.net.
Свідоцтво держреєстру:
серія ДК, № 2038 від 02.02.2005 р.

Друк ФОП Стадник С.О.
м. Львів, вул. Навроцького, 69
Тел./факс: (380-32) 247-99-82
E-mail: dryuck@mail.ru
Свідоцтво держреєстру:
серія В02, №967439 від 21.09.2009 р.